

MINÄ, AINA VIERAS

Fernando Pessoa

MINÄ, AINA VIERAS

Suomentaneet

Janne Löppönen ja Harry Salmenniemi

D
P
O
E
S
I
A

Osuuskunta Poesia
Helsinki

F I L I

FILI – Kirjallisuuden vientikeskus
on tukenut tämän kirjan kääntämistä.

Runojen suomennokset
© Janne Löppönen ja Harry Salmenniemi 2016

Kansi: Panu Hämeenaho
Taitto: Marko Niemi
ISBN 978-952-305-051-8
ISBN 978-952-305-052-5 (PDF)
Painopaikka: Hansaprint Oy, Vantaa 2016

Fernando Pessoa – tuttu ja tuntematon

Portugalilaisen Fernando Pessoaan (1888–1935) tuotannosta tunnetaan Suomessa vain pienenpieni osa. Aiemmin Pentti Saaritsa on suomentanut kaksi runovalikoimaa (*Hetkien vaellus*, 1974, ja *En minä aina ole sama*, 2001), jotka keskittyvät lähinnä Pessoaan heteronyymeihin eli erillisiin kirjoittajapersooniin. Alberto Caeiron naivistiset paimenrunot, Ricardo Reisin uusklassistiset oodit ja Álvaro de Camposin pitkät maanis-depressiiviset säevyöryt ovat ehtineet tulla usealle lukijapolvelle tutuiksi ja rakkaiksi. Sanna Pernun suomentamina on puolestaan julkaistu novelli *Anarkistipankkiiri* (1992) ja Bernardo Soaresin nimellä kirjoitettu fragmentaarinen proosateos *Levottomuuden kirja* (1999).

Käsillä oleva valikoima esittelee Pessoaan aiemmin suomentamatonta runoutta. Aiemmista käännöskokoelmista poiketen pääpaino on kirjailijan omalla nimellään kirjoittamissa runoissa. Tätä niin sanottua ortonyymistä runoutta on suomennettu toistaiseksi vain muutaman runon verran, vaikka se ei missään nimessä ole toissijaista kirjailijan tuotannossa. Miksi näin on? Suomentaja Pentti Saaritsa toteaa *En minä aina ole sama* -teoksen esipuheessa, että Fernando Pessoaan nimellä signeerattu runous on ”sekä perfektiltä loppusoinnuttelultaan että muulta-kin kielenkäytöltään kääntäjän kannalta (puhun nyt tietenkin

vain omasta puolestani) ylivoimaisen hankalaa ja kuuluu siihen subtiiliin maailmankirjallisuuteen, jota on toivotonta kääntää. Miksi kärsiä kaikki infernon tuskat, kun työn tulos vain pilkkaa tekijäänsä?”

Toivon tietenkin, että tämä valikoima osoittaa Saaritsan arvioinnin liioitellun pessimistiseksi. Käännösratkaisuista kuitenkin lisää tuonnempaan; ensin on syytä selostaa, mistä Fernando Pessoa -nimisessä runoilijassa on kyse.

ETÄÄNNYTETTY MINUUS

Vuonna 1928 Pessoa julkaisi *Presença*-lehdessä lyhyen esittelyn itsestään ja siihenastisesta tuotannostaan. Hän jakoi tekstinsä ”ortonyymisiin” ja ”heteronyymisiin” ja lisäsi, ettei näitä kategorioita pidä sekoittaa ”autonyymisiin” ja ”pseudonyymisiin”. Pessoa selityksen mukaan pseudonyymi on tekijä itse (*o autor em sua pessoa*), joka käyttää eri nimeä, kun taas heteronyymi viittaa tekijään itsensä ulkopuolella, erillisenä persoonana (*o autor fora de sua pessoa*). Tekstissä ei selitetä eroa autonyymien ja ortonyymien välillä, mutta analogisesti voidaan päätellä, että siinä missä autonyymi tarkoittaa omana itsenään ja omalla nimellään kirjoittavaa tekijää (kreik. *auto*: itse), viittaa ortonyymi tekijään, joka ei kirjoita omana itsenään vaikka käyttääkin oikeaa nimeään (kreik. *orto*: oikea).

Ortonyymi on siis jotain muuta kuin historiallinen Fernando Pessoa mutta ei myöskään täysin heteronyymeihin rinnastettava keinotekoinen persoona. Totuus on jossain välimaastossa. Pessoaan teoksia toimittanut ja kääntänyt Richard Zenith pitää ortonyymiä eräänlaisena etäännytettyinä, toiseutettuna versiona kirjailijasta. Tätä etäännyttämisen prosessia kuvaa kuuluisa runo ”Autopsykografia”:

Runoilija on teeskentelijä.
Hän esittää niin hyvin osansa
että teeskentelee myös sen tuskan
jonka hän tuntee todella.

(suom. Pentti Saaritsa)

Runossa kuvattu teeskentely on itsen näkemistä toisena, koettujen tunteiden tarkastelua etäisyyden päästä. Ilman etäännyttämistä runous olisi helposti vain vaivaannuttavaa tunnemössöä, jota ensimmäiset teini-ikäiset runot usein ovatkin. On myös esitetty, että jokainen taiteilija on teeskentelijä, koska ilmaistakseen itseään hänen on käytettävä välinettä, oli se sitten kieli, ääni tai värit. Pessoa vain vei tämän prosessin pidemmälle kuin muut ja toiseutti itsensä moneksi. Minuuden ongelma sekä ajattelun ja tunteiden välinen suhde olivat hänen tuotantonsa ydinkysymyksiä, suorastaan pakkomielteitä.

Ortonyymiä ei siis voida pitää heteronyymien vastakohtana vaan eräänlaisena kääntöpuolena. Itse asiassa kummankin käsitteen voidaan katsoa syntyneen vuonna 1914, kun Alberto Caeiro, Ricardo Reis ja Álvaro de Campos ”ilmestyivät” Pessoaalle. Samalla myös Fernando Pessoaan suhde Fernando Pessoaan muuttui peruuttamattomasti: hän jäi lopullisesti itsensä ulkopuolelle. Sama toiseutumisen synnytti siis sekä heteronyymit että ortonyymit.

YHDEN MIEHEN KIRJALLISUUSHISTORIA

Pessoaan omalla nimellään kirjoittama runous ei muodosta samanlaista yhtenäistä kokonaisuutta kuin heteronyymien tuotanto. Samaan tapaan kuin Pessoaan kirjallinen työ jakautuu eri kirjoittajapersooniin, muodostaa ortonyymien runous oman pienen universuminsa, joka pitää sisällään useita eri genrejä,

tyylejä ja vaiheita. Richard Zenith erottaa Fernando Pessoa -nimisen runoilijan takaa seitsemän runopersonaa tai aspektia:

1) Rationalisti, kaiken järjellistävä analyytikko. Tätä puolta pilkkasi jopa Álvaro de Campos erään aikakauslehden toimittajalle lähettämässään kirjeessä.

2) Eksistenttialisti, jota olemassaolon ja minuuden kysymykset vaivaavat lakkaamatta.

3) Kokeilija. Pessoa toimitti vuonna 1915 kolmen numeron verran ilmestynyttä *Orpheu*-kirjallisuuslehteä, jonka välityksellä futurismin ja kubismin kaltaiset avantgarde-suuntaukset saapuivat Portugaliin. Hän perusti itse ainakin kolme suuntausta: ”paulismin” (käytännössä dekadenttia symbolismia), ”sensatio-nismin” (Álvaro de Camposin varhaiset runot) sekä ”intersektionismin”. Viimeksi mainittua suuntausta ilmentää runosarja *Chuva oblíqua* ('Viisto sade'), jossa ulkoinen ja puhujan sisäinen todellisuus ”leikkaavat” ja sulautuvat toisiinsa.

4) Nationalisti. Pessoaan kansallismielisyys oli pikemminkin kulttuurista ja henkistä kuin mihinkään valtiomuotoon tai poliittiseen ohjelmaan sitoutunutta. Vuonna 1910 hän oli perustamassa *A Águia* -nimistä lehteä, jonka tavoitteena oli portugalilainen kulttuurirenessanssi (*Renascença portuguesa*). Poliittisesti hän oli varsinainen vastarannankiiski, joka oli monarkian aikana antimonarkisti ja tasavallan aikana kriittinen republikaanista politiikkaa kohtaan. Hän päätyi lopulta myös vastustamaan *Estado novo* ('uusi valtio'), António de Oliveira Salazarin johtamaa autoritaarista hallintoa vuosina 1933–1974, vaikka olikin aiemmin osoittanut tukensa uutta hallintoa edeltäneelle sotilasdiktatuurille. Runoudessa Pessoaan nationalismia ilmentää selkeimmin runoelma *Mensagem* ('Viesti'), jossa esitetään eräänlainen esoteerinen tulkinta Portugalin historiasta ja kohtalosta. Pessoa tunsi vetoa sebastianismina tunnettuun messiaaniseen liikkeeseen, jossa uskottiin vuonna 1578 taistelussa kadonneen kuningas Sebastianin palaavan jonain päivänä ja palauttavan Portugalin suu-

ruuden. Pessoaalle tämä tuleva ”Viides imperiumi” ei kuitenkaan merkinnyt poliittista tai sotilaallista herruutta vaan hengen ja kulttuurin uutta kukoistusta.

5) Esoteerikko. Olemassaolon Mysteeri johdatti Pessoaan jo varhaisessa vaiheessa okkultismin pariin. 1900-luvun alussa Euroopassa syntyi useita esoteerisia suuntauksia, kuten teosofia, *Hermetic Order of the Golden Dawn* sekä Aleister Crowley'n *Ordo Templi Orientis*. Aikaansa seuraavana kosmopoliittina Pessoa oli hyvin perillä tästä uudesta henkisyudesta, kävipä hän jopa kirjeenvaihtoa itse Crowley'n kanssa. Monet Pessoaan runojen nimet viittaavat esoteerisiin traditioihin: ”Christian Rosenkreutzin haudalla”, ”Muumio”, ”Viimeinen loitsu”, ”Initiaatio”. Hän kuului myös vapaamuurareihin ja puolusti järjestöä julkisesti aikana, jolloin Salazarin hallinto piti sitä vihollisenaan.

6) Kansanrunoilija. Monissa Pessoaan omalla nimellään kirjoittamissa runoissa hyödynnetään portugalilaisen kansanrunouden mittoja ja motiiveja, vaikka ne käsittelevätkin modernin ihmisen ongelmia. Tutkija David Jackson esittää teoksessaan *Adverse genres in Fernando Pessoa* (2010), että tällainen lajityyppiä vastaan kirjoittaminen lajityypin omissa puitteissa on tyypillistä koko Pessoaan tuotannolle. Esimerkkinä mainittakoon tässäkin valikoimassa esiintyvä runo ”Hän laulaa, köyhä niittäjä” (”Ela canta, pobre ceifeira”), joka alkaa kansanlaulunomaisesti mutta kehittyi lopulta pohdinnaksi puhujan itsetietoisuudesta.

7) Eroottinen runous. Pessoaasta annetaan usein kuva lähes asekuaalisena runoilijana. On totta, että hänellä oli elämänsä aikana vain yksi todistettava naissuhde, purkautunut kihlaus Ophélia de Queirózin kanssa. Pessoaan tähän asti suomennetusta runoudesta puolestaan saa vaikutelman, että kirjailija ulkoisti eroottiset impulssinsa Álvaro de Camposin maailmaa syleileviin orgiastisiin fantasioihin. Ortonyymisen runouden lähempi tarkastelu viittaa kuitenkin siihen, että kirjailijan suhde erotiikkaan oli paljon oletettua monisyisempi. Yksinäisyyden ja sydänsuru-

jen lisäksi monet runot ilmaisevat avoimesti lihallista halua – esimerkiksi tähänkin valikoimaan sisältyvä ”Hän yllättää koko olemuksellaan”, jonka muusana on kuulemma toiminut eräs Aleister Crowleyn ”papittarista”. Pessoaalla on myös ei-heteroseksuaalista rakkautta käsitteleviä runoja, joiden kohteena on androgyyni nuori mies, ”nuorukais-Venus”. Eräässä runossa puolestaan todetaan: ”Olennaista on rakkaus. / Sukupuoli on sattumaa.”

Missä määrin runot heijastavat lihallisen Pessoaan tuntoja, on vaikea sanoa. Jotkut tutkijat ovat esittäneet, että Pessoaan rakkausrunot ja jopa Ophéliealle kirjoitetut kirjeet ovat pitkälti kirjallisilla konventioilla leikkittelyä, jonka tarkoitus on kätkeä runoilijan ristiriitaiset tunteet seksuaalisuutta ja avioliittoa kohtaan.

Suurin osa Pessoaan runoudesta on julkaistu hänen kuolemansa jälkeen. *Mensagem*-runoelman ja vihkosina julkaistujen englanninkielisten sonettien lisäksi häneltä ilmestyi yksittäisiä runoja ja runosarjoja portugalilaisissa kirjallisuuslehdissä. Pessoaan huolella tekemät julkaisusuunnitelmat kuitenkin osoittavat, miten suuren merkityksen hän antoi omalla nimellään kirjoittamalleen runoudelle. Hän suunnitteli vuosikautia *Cancioneiro*-nimistä teosta, joka kokoaisi yhteen ortonyymisiä runoja. Kirjan nimi ('Laulukirja') oli viittaus keskiaikaisiin lyyrisen runouden antologioihin, jotka ovat varhaisinta tunnettua portugalilaista runoutta. Teoksen lopullisesta sisällöstä ja rakenteesta ei ole varmuutta, mutta *Athena*-lehdessä otsikolla ”De um Cancioneiro” ('Eräästä laulukirjasta') julkaistujen runojen perusteella voi päätellä, että painopiste olisi ollut lyhyissä, musikaalisissa, symbolismista ammentavissa runoissa. Tätä linjaa on noudatettu myös *Cancioneiron* postuumeissa rekonstruktioissa.

Toinen toteutumaton ikuisuusprojekti oli teos nimeltä *Itinerário* ('Matkakirja'), johon oli ilmeisesti tarkoitus koota pidempiä runoja. Nimi viittaa luultavasti Pessoaan käsityk-

seen itsestään runoilijana, joka ei kehittynyt lineaarisesti vaan *matkusti* edestakaisin eri persoonien ja lajityyppien välillä ja lykkäsi teostensa loppuun saattamista jopa vuosikymmenillä.

VALIKOIMAN KRITEREISTÄ

Tämä valikoima ulottuu vuodesta 1911 vuoteen 1935, Pessoaan nuoruusvuosista viimeisiin elinpäiviin. Näin pitkän ajanjakson kattaminen Pessoaan kaltaisen hypertuotteliaan runoilijan tuotannossa merkitsee, että paljon on pitänyt jättää pois. Edustava otos ortonyymien jokaisesta edellä mainitusta aspektista olisi tehnyt kirjasta joko mahdottoman laajan tai liian hajanaisen. Jossain vaiheessa suomennostyötä huomasin, että mukana on paljon *Cancioneiroon* tarkoitettuja tai samankaltaisia lyyrisiä, eksistentiaalisia teemoja käsitteleviä runoja; päätin siis rakentaa valikoiman niiden ympärille. Valintakriteerit ovat olleet milloin objektiivisempia, milloin subjektiivisempia. Mukana on paljon kuuluisia, lähes jokaisesta käännösvaikoimasta löytyviä runoja, kuten ”Hän laulaa, köyhä niittäjä” (”Ela canta, pobre ceifeira”), ”Kotikylän kirkonkello” (”Sino da minha aldeia”) ja ”Vapaus” (”Liberdade”). Toisaalta olen kelpuuttanut monia vähemmälle huomiolle jääneitä helmiä, jotka syystä tai toisesta ovat vedonneet minuun; tällaisia ovat esimerkiksi valikoiman lukuisat pikkurunot ja fragmentit. Oman pienoisosastonsa muodostavat ruba'iyat eli persialaisen Omar Khaijamin (tai oikeastaan Edward Fitzgeraldin Khaijam-käännösten) tapaan kirjoitetut nelisäkeet. Vuosina 1934–35 kirjoitettujen runojen kyyninen epikurolaisuus asettuu uuteen valoon, kun muistaa, että runoilija oli tässä vaiheessa elämäänsä jo pahasti alkoholisoitunut. Toisaalta nelisäkeiden maailmankuvassa on paljon yhteistä Ricardo Reisin runouden kanssa. Osasto toimiikin eräänlaisena siltana ortonyymien ja heteronyymien välillä.

Pois puolestaan ovat jääneet niinkin suuret klassikot kuin *Mensagem* ja nuoruuden avantgarde-kauteen kuuluva runosarja *Chuva oblíqua* (1915), jotka ovat niin vahvasti erillisiä kokonaisuuksia, ettei yksittäisten runojen irrottaminen niistä tunnu mielekkäältä. Pessoaan esoteerinen puoli ansaitsisi samoin kokonaan oman esittelynsä, vaikka tarkkaavainen lukija huomanneekin, että se pilkahtelee siellä täällä rivien väleistä.

Valikoiman loppupuolella on vielä ”bonusraitoina” kahden heteronyymien, Ricardo Reisin ja Álvaro de Camposin, runoja. Ratkaisu saattaa vaikuttaa oudolta, mutta tarkoituksena on esitellä uusia puolia myös näistä kahdesta herrasta. Mukana on mm. Reisin viimeinen runo (”Heitä on meissä lukuisia”), joka ei juurikaan muistuta tämän heteronyymien uusklassistista runoutta. Massiivisista oodeistaan tunnetulta Camposilta on puolestaan suomennettu lyhyitä runoja, jopa fragmentteja. Joissakin runoissa taas eri kirjoittajapersoonien rajat sumenevat, kuten Ricardo Reisin Alberto Caeiro -pastississa – tai mitä pitäisi ajatella Álvaro de Camposin nimiin laitetusta runosta ”Clearly non-Campos!”?

Useimmissa Pessoa-valikoimissa runot ovat aikajärjestyksessä kirjailijan itsensä merkitsemien päiväysten mukaisesti. Olen päättänyt rikkoa tätä konventiota kolmesta syystä. Ensinnäkin käännösvaikoimalla voi olla oma taiteellinen kompositionsa ja sisäinen logiikkansa, jolloin teos on enemmän kuin yksittäisten runojen summa. Toiseksi, jos Pessoa kerran oli matkustava runoilija, joka hyppeli teemojen välillä ja palasi kauan sitten aloitettuihin teksteihin, onko lineaarinen aikajana paras mahdollinen tapa hahmottaa hänen tuotantonsa? On myös hyvä muistaa, että Pessoaan postuumisti julkaistu tuotanto on filologisen toimitusprosessin tulosta. Suuri osa hänen jälkeenjääneistä teksteistään oli keskeneräisiä tai niistä oli olemassa useita versioita. Toisin sanoen ne eivät olleet vielä valmiita julkaistaviksi, ja ainoastaan uutterien tutkijoiden tekemän työn ansiosta saamme

nykyisin nauttia Pessoaan teosten kriittisistä laitoksista. Runojen julkaiseminen päiväyksineen on toimitusprosessin aikana syntynyt yleinen konventio, eikä ole syytä olettaa, että Pessoa tarkoitti ne julkaistaviksi sellaisina.

PESSOAN KÄÄNTÄMISESTÄ

Suurin osa Fernando Pessoaan nimellä kirjoitetusta runoudesta on mitallista ja loppusoinnullista. Se on samalla modernia runoutta vaikkei olekaan yhtä huutavan modernistista ja rajoja rikkovaa kuin vaikkapa Álvaro de Camposin runot. Ortonyymin runous käsittelee modernin ihmisen kysymyksiä, mutta muotonsa puolesta se kytkeytyy ja viittaa aiempaan länsimaisen kirjallisuuden perinteeseen. Pessoaan pyrkimys oli olla ”kokonainen kirjallisuus”, ja hän hallitsi useita runomittoja ja -muotoja. Eräs hänen suosimansa perinteinen muoto oli sonetti, joita on pari tässäkin valikoimassa. Yleisimpiä hänen runoissaan ovat kuitenkin lyhyistä, 6–8 tavun mittaisista säkeistä koostuvat säkeistöt, joissa on neljä tai viisi säettä; näin rakentuvat useimmat *Cancioneiron* keveät, laululliset runot. Lyhyt säe viittaa portugalilaisen lyriikan traditioon: esimerkiksi Pessoaan käyttämä seitsentavuinen *redondilha maior* -mitta esiintyy niin kansanrunoudessa, galego-portugalilaisilla trubaduureilla kuin kansallisrunoilija Luís de Camõesillakin.

Käännökseni eivät ole mitallisia, mutta se ei johdu siitä, ettei mitta olisi mielestäni tärkeä. Suomessa ei vain juuri ole mitallisen *modernin* runouden perinnettä (ehkä Lauri Viidan, Aaro Hellaakosken ja Helvi Juvosen kaltaisia esimodernisteja lukuun ottamatta), eikä siksi myöskään varteenotettavia esikuvia mittaan kääntämiselle. Leevi Lehdon ja Teemu Mannisen kaltaisia mitalla kokeilijoita tarvittaisiin lisää, jotta elävä mitallisen runouden kulttuuri voisi syntyä uudelleen. Tällainen käsityötaito on toki hankittavissa ahkeralla harjoittelulla, mutta

toistaiseksi mitan noudattaminen tuntuu pikemminkin avantgardistiselta rajoitteelta kuin luontevalta käänösstrategialta. Epäilen myös, että suomalaisesta nykylukijasta mitan orjallinen käyttö tuntuisi vanhahtavalta ja keinotekoiselta. Pessoaan ilmaisu ei mitasta huolimatta ole erityisen korosteista, pikemminkin klassisen pelkistettyä.

Mitan hylkääminen ei kuitenkaan tarkoita, ettenkö olisi kiinnittänyt huomiota rytmiin ja sointiin. Välillä, kun se on onnistunut, olen kääntänyt jopa mittaa myötäillen. Teos on lisäksi kaksikielinen, joten ainakin jokainen jotain romaanista kieltä osaava voi nauttia Pessoaan musikaalisuudesta.

* * *

Haluan vielä kiittää kaikkia, jotka osallistuivat tämän kirjan tekoon. Ajatus Pessoaan kääntämisestä tuli alun perin Harry Salmenniementä, joka on myös antanut luvan käyttää joitakin suomennoksiaan tässä valikoimassa. Suurkiitos myös Marko Niemelle teoksen toimittamisesta, Jarna Piipolle käännöksen tarkistamisesta sekä Vilja Oltavalle lukuisista kommentteista ja ehdotuksista.

Tämä teos on omistettu Antonio Tabucchin (1944–2012), Pessoaan kääntäjän ja tuntijan, muistolle.

Helsingissä aprillipäivänä 2016

Janne Löppönen

Fernando Pessoa

Ó sino da minha aldeia,
Dolente na tarde calma,
Cada tua badalada
Soa dentro da minha alma.

E é tão lento o teu soar,
Tão como triste da vida,
Que já a primeira pancada
Tem o som de repetida.

Por mais que me tanjas perto
Quando passo, sempre errante,
És para mim como um sonho.
Soas-me na alma distante.

A cada pancada tua
Vibrante no céu aberto,
Sinto mais longe o passado,
Sinto a saudade mais perto.

Kotikylän kirkonkello,
surumieliset lyöntisi
iltapäivän rauhassa
soivat sielussani.

Niin verkkaisesti soit,
kuin elämästä raskaana,
että jo ensimmäinen lyönti
kuulostaa toistolta.

Ja vaikka soisit lähellä
kun käyn ohi harhailten,
olet minulle kuin unta,
sointi sielussani etäinen.

Jokainen väreilevä lyöntisi
joka kohoaa korkeuteen
vie kauemmas menneisyyden,
tuo lähemmäs kaipauksen.

A morte é a curva da estrada,
Morrer é só não ser visto.
Se escuto, eu te oiço a passada
Existir como eu existo.

A terra é feita de céu.
A mentira não tem ninho.
Nunca ninguém se perdeu.
Tudo é verdade e caminho.

Kuolema on tien mutka,
kuoleminen sitä ettei enää näy.
Jos kuuntelen, kuulen askeleesi
yhtä todellisina kuin itseni.

Maa on tehty taivaasta.
Valheella ei ole kotia.
Kukaan ei koskaan ole eksynyt.
Kaikki on totuutta ja matkantekoa.

Gato que brincas na rua
Como se fosse na cama,
Invejo a sorte que é tua
Porque nem sorte se chama.

Bom servo das leis fatais
Que regem pedras e gentes,
Que tens instintos gerais
E sentes só o que sentes.

És feliz porque és assim,
Todo o nada que és é teu.
Eu vejo-me e estou sem mim,
Conheço-me e não sou eu.

Kissa joka leikit kadulla
kuin se olisi vuoteesi,
kadehdin sinun onneasi
koska se ei ole edes onnea.

Palvelet kohtalon lakeja
jotka hallitsevat kiviä ja ihmisiä,
elät vaistojesi varassa
ja tunnet vain mitä tunnet.

Juuri siksi olet onnellinen,
olet mitättömyytesi kokonaan.
Minä näen ja tunnen itseni
ja pysyn itselleni vieraana.

ISTO

Dizem que finjo ou minto
Tudo que escrevo. Não.
Eu simplesmente sinto
Com a imaginação.
Não uso o coração.

Tudo o que sonho ou passo,
O que me falha ou finda,
É como que um terraço
Sobre outra coisa ainda.
Essa coisa é que é linda.

Por isso escrevo em meio
Do que não está ao pé,
Livre do meu enleio,
Sério do que não é.
Sentir? Sinta quem lê!

TÄMÄ

Sanotaan että teeskentelen
tai valehtelen kun kirjoitan.
Ei: minä vain tunnen
mielikuvituksellani.
En käytä sydäntä.

Jokainen kokemus ja unelma,
kaikki mikä päättyy tai raukeaa,
on kuin parveke joka avautuu
vielä jonnekin toisaalle.
Juuri se on kaunista.

Siksi kirjoitan kaukaisen äärellä,
välittömästä etäällä,
siteistäni vapaana,
vakavissani olemattomasta.
Tuntee? Tuntekoon lukija.

Súbita mão de algum fantasma oculto
Entre as dobras da noite e do meu sono
Sacode-me e eu acordo, e no abandono
Da noite não enxergo gesto ou vulto.

Mas um terror antigo, que insepulto
Trago no coração, como de um trono
Desce e se afirma meu senhor e dono
Sem ordem, sem meneio e sem insulto.

E eu sinto a minha vida de repente
Preso por uma corda de Inconsciente
A qualquer mão nocturna que me guia.

Sinto que sou ninguém salvo uma sombra
De um vulto que não vejo e que me assombra,
E em nada existo como a treva fria.

Näkymättömän aaveen käsi,
yön ja uneni laskoksista noussut,
ravistaa minut hereille, enkä erota
yön pimeydessä liikettä tai hahmoa.

Mutta sydämeeni jäänyt hautaamaton kauhu
laskeutuu kuin valtaistuimelta
ja eleettä, käskemättä, koskematta
alistaa minut valtaansa.

Ja äkkiä tunnen kuinka elämäni
on Tiedostamattoman langalla kiinni
näkymättömän käden ohjauksessa.

Tunnen: en ole kukaan, pelkkä varjo
minua varjostavasta hahmosta,
ja kuin pimeys olen olemassa poissaolossa.

Ela canta, pobre ceifeira,
Julgando-se feliz talvez;
Canta, e ceifa, e a sua voz, cheia
De alegre e anónima viuvez,

Ondula como um canto de ave
No ar limpo como um limiar,
E há curvas no enredo suave
Do som que ela tem a cantar.

Ouvi-la alegre e entristece,
Na sua voz há o campo e a lida,
E canta como se tivesse
Mais razões p'ra cantar que a vida.

Ah, canta, canta sem razão!
O que em mim sente 'stá pensando.
Derrama no meu coração
A tua incerta voz ondeando!

Ah, poder ser tu, sendo eu!
Ter a tua alegre inconsciência
E a consciência disso! Ó ceu!
Ó campo! ó canção! A ciência

Pesa tanto e a vida é tão breve!
Entra por mim dentro! Tornai
Minha alma a vossa sombra leve!
Depois, levando-me, passai!

Hän laulaa, köyhä niittäjä,
luulee kai olevansa onnellinen;
laulaa niittäen, ja ääni, täynnä
iloista ja nimetöntä köyhyyttä,

aaltoilee kuin linnunlaulu
kynnyksenpuhtaassa ilmassa,
ja langat kaartuvat pehmeästi
hänen laulunsa kudelmassa.

Laulu ilahduttaa ja surettaa,
naisen äänessä soi pelto ja raadanta,
ja hän laulaa kuin lauluun olisi
muitakin syitä kuin elämä.

Oi laula, laula vailla syytä!
se mikä minussa tuntee, ajattelee.
Vuodata sydämeeni
epävarma, aaltoileva äänesi!

Ollapa sinä ja pysyä minuna!
Olla iloisen tiedoton
ja siitä tietoinen! Oi taivas!
Pelto! Laulu! Tieto

on niin raskas, niin lyhyt elämä!
Käykää sisääni! Tehkää
sielustani kevyt varjonne!
Sitten – ottakaa minut mukaanne!

NON NECESSE EST

È um palco, e um palco de sonho
Com figuras sem dever...
Ali um destino risonho
Funde sonhar com ser.

Cenário do sonho, ilude-o!
Acção, nunca te dê!
Ficções do interlúdio,
Enganai quem vos fez!

E viva a alma a esquecer,
Em transparência alheada,
A vida, que é plebe e mulher,
E a morte, que não é nada!

NON NECESSE EST

Se on näyttämö, unen näyttämö,
ja näyttelijät vailla tehtävää...
Siellä hymyilevä kohtalo sekoittaa
uneksinnan ja olemisen.

Viekkä harhaan, unen lavasteet!
Toiminta, älä koskaan ala!
Väliajan kuvitelmat,
petkuttakaa tekijääänne!

Ja eläköön sielu irrallaan,
aineettomana, muistamatta
karkeaa, naismaista elämää
ja mitätöntä kuolemaa!

Não: não digas nada!
Supor o que dirá
A tua boca velada
É ouvi-lo já.

É ouvi-lo melhor
Do que o dirias.
O que és não vem à flor
Das frases e dos dias.

És melhor do que tu.
Não digas nada; sê!
Graça do corpo nu
Que invisível se vê.

Ei: älä sano mitään!
Kuulen jo
mitä suljettu suusi
aikoo sanoa.

Kuulen sinut paremmin
kuin jos puhuisit.
Se joka olet ei puhkea kukkaan
päivänvalossa ja sanoissa.

Olet itseäsi parempi.
Älä sano mitään: ole!
Alastoman vartalon sulous
jonka näkemättä näkee.

Dá a surpresa de ser.
É alta, de um louro escuro.
Faz bem só pensar em ver
Seu corpo meio maduro.

Seus seios altos parecem
(Se ela estivesse deitada)
Dois montinhos que amanhecem
Sem ter que haver madrugada.

E a mão do seu braço branco
Assenta em palmo espalhado
Sobre a saliência do flanco
Do seu relevo tapado.

Apetece como um barco.
Tem qualquer coisa de gomo.
Meu Deus, quando é que eu embarco?
Ó fome, quando é que eu como?

Hän yllättää koko olemuksellaan.
Hän on pitkä, tummanvaalea.
On nautinto jo ajatella katsovansa
hänen puolikypsää vartalooan.

Hänen rintansa (jos hän makaisi)
olisivat kuin kaksi kukkulaa
joiden yllä päivä koittaa
vaikkei missään sarastaisi.

Ja valkean käsivarren päässä
hänen avonainen kämmenensä
painaa kupeita ja korostaa
puvun kätkeviä muotoja.

Hän on houkutteleva kuin vene
tai appelsiinin lohko.
Voi Luoja, koska pääsen vesille?
Oi nälkä, koska saan syödä?

Dizem?
Esquecem.
Não dizem?
Disseram.

Fazem?
Fatal.
Não fazem?
Igual.

Porquê
Esperar?
– Tudo é
Sonhar.

Sanovat?
Unohtavat.
Eivät sano?
Sanoivat.

Tekevät?
Kohtalokasta.
Eivät tee?
Yhdentekevää.

Miksi
odottaa?
– Kaikki on
uneksimista.

Os deuses são felizes.
Vivem a vida calma das raízes.
Seus desejos o Fado não oprime,
Ou, oprimindo, redime
Com a vida imortal.
Não há sombras
ou outros que os contristem.
E, além disto, não existem...

Jumalat ovat onnellisia.
Heidän elämänsä on hiljaista kuin juurten.
Kohtalo ei tukahduta heidän halujaan,
tai jos tukahduttaakin, lunastaa ne
kuolemattomalla elämällä.
Jumalilla ei ole varjoa
tai muita murheita.
Sitä paitsi he eivät ole olemassa...

Mas eu, alheio sempre, sempre entrando
O mais íntimo ser da minha vida,
Vou dentro em mim a sombra procurando.

*

Deus não tem unidade,
como a terei eu?

*

Eu tenho ideias e razões,
Conheço a cor dos argumentos
E nunca chego aos corações.

Mutta minä, aina vieras, aina
lävistämässä elämäni syvintä olemusta,
menen itseeni etsimään varjoa.

*

Jumala ei ole yksi,
kuinka minä voisin olla?

*

Minulla on ajatuksia ja perusteita,
tunnen argumenttien värin
enkä koskaan saavuta sydämiä.

Entre o sossego e o arvoredo,
Entre a clareira e a solidão,
Meu devaneio passa a medo
Levando-me a alma pela mão.
É tarde já, e ainda é cedo.
[...]

*

O abismo é o muro que tenho
Ser eu não tem um tamanho

*

Mas o hóspede inconvidado
Que mora no meu destino,
Que não sei como é chegado,
Nem de que honras é dino.
Constrange meu ser de casa
A adaptações de disfarce.

Tiheikön ja rauhan välissä,
aukean ja yksinäisyyden välissä
haaveeni harhailevat peloissaan
taluttaen sieluani kädestä.
On jo myöhä, ja vielä liian aikaista.
[...]

*

Syvyys on seinä edessäni
minuus on mittaamaton

*

Mutta kohtalossani asuu
kutsumaton vieras.
En tiedä mistä hän on tullut
tai minkä kohtelun hän ansaitsee.
Hän pakottaa minut käyttämään
kotonani naamioita.

Eu amo tudo o que foi,
Tudo o que já não é,
A dor que já me não dói,
A antiga e errónea fé,
O ontem que dor deixou,
O que deixou alegria
Só porque foi, e voou
E hoje é já outro dia.

*

Quero, terei –
Se não aqui,
Noutro lugar que inda não sei.
Nada perdi.
Tudo serei.

Rakastan kaikkea mitä on ollut,
kaikkea mitä ei enää ole,
kipua joka ei enää satuta,
vanhaa ja virheellistä uskoa,
eelistä joka jätti jälkeensä kivun,
kaikkea mikä on antanut iloa
vain koska on ollut ja mennyt
ja tänään on jo toinen päivä.

*

Tahdon, saan –
ellen täällä,
niin paikassa jota en vielä tunne.
En ole kadottanut mitään.
Olen vielä kaikki.

O que é vida e o que é morte
Ninguém sabe ou saberá
Aqui onde a vida e a sorte
Movem as coisas que há.

Mas, seja o que for o enigma
De haver qualquer coisa aqui,
Terá de mim próprio o estigma
Da sombra em que eu o vivi.

Mitä on elämä ja mitä kuolema
kukaan ei saa koskaan tietää
täällä missä elämä ja kohtalo
liikuttavat kaikkea olevaa.

Mutta mikä arvoitus onkin
että täällä jotakin on,
jätän siihen jäljen varjosta
jossa olen elänyt.

A mão posta sobre a mesa,
A mão abstracta, esquecida,
Margem da minha vida...
A mão que pus sobre a mesa
Para mim mesmo é surpresa.
Porque a mão é o que temos
Ou define quem não somos.
Com ela aquilo fazemos
[...]

*

O amor é que é essencial.
O sexo é só um acidente.
Pode ser igual
Ou diferente.
O homem não é um animal:
É uma carne inteligente,
Embora às vezes doente.

Käsi jää pöydälle,
abstrakti käsi, unohdettu,
elämäni raja...
Käsi jonka olen asettanut pöydälle
yllättää minut itseni.
Koska käsi on mitä meillä on
tai määrittelee keitä emme ole.
Kädellä teemme
[...]

*

Olennaista on rakkaus.
Sukupuoli on sattumaa.
Se voi olla sama
tai eri.
Ihminen ei ole eläin:
hän on älyllistä lihaa,
tosin joskus sairaalloista.

Basta pensar em sentir
Para sentir em pensar.
Meu coração faz sorrir
Meu coração a chorar.
Depois de parar e andar,
Depois de ficar e ir
Hei-de ser quem vai chegar
Para ser quem quer partir.

Viver é não conseguir.

Tarvitsee vain ajatella tuntevansa
tunteakseen ajattelevansa.
Sydämeni saa hymyilemään
sydämeni joka itkee.
Kuljettuani, pysähdyttyäni,
jäätyäni ja mentyäni
saavun jonnekin
mistä haluan lähteä.

Elää: ei saavuttaa.

Qualquer caminho leva a toda a parte,
Qualquer caminho
Em qualquer ponto seu em dois se parte
E um leva a onde indica a estrada
Outro é sozinho.

Uma leva ao fim da mera estrada. Pára
Onde acabou.
Outra é a abstracta margem
.....

No inútil desfilhar de sensações
Chamado a vida.
No cambalear coerente de visões
Do [...]

Ah! os caminhos estão todos em mim.
Qualquer distância ou direcção, ou fim
Pertence-me, sou eu. O resto é a parte
De mim que chamo o mundo exterior.
Mas o caminho Deus eis se biparte
Em o que eu sou e o alheio a mim
[...]

Jokainen tie vie kaikkialle,
jokainen tie
joka kohdassa haarautuu
ja yksi tie vie minne viitta osoittaa
toinen on loputon.

Yksi vie pelkän tien päähän, pysähtyy
mihin päättyy.
Toinen on abstrakti reuna
.....

Aistimusten turhassa kulkueessa
jota elämäksi kutsutaan,
vakaasti horjahtelevien näkyjen keskellä
[...]

Kaikki tiet ovat minussa.
Kaikki etäisyydet, suunnat ja määränpääät
ovat minun, minua. Kaikki muu
on se osa minusta
jota kutsun ulkomaailmaksi.
Mutta tässä haarautuu Jumalan tie
minuun ja itseni ulkopuoliseen
[...]

Tenho dó das estrelas
Luzindo há tanto tempo,
Há tanto tempo...
Tenho dó delas.

Não haverá um cansaço
Das coisas.
De todas as coisas,
Como das pernas ou de um braço?

Um cansaço de existir,
De ser,
Só de ser,
O ser triste brilhar ou sorrir...

Não haverá, enfim,
Para as coisas que são,
Não a morte, mas sim
Uma outra espécie de fim,
Ou uma grande razão –
Qualquer coisa assim
Como um perdão?

Säälin tähtiä
jotka ovat loistaneet
niin kauan...
säälin tähtiä.

Eivätkö kaikki asiat
väsy
niin kuin jalat
tai käsi väsyvät?

Olemissaolon väsymys,
väsymys olemiseen,
pelkkään olemiseen,
olemaan surullinen valo tai hymy...

Eikö asioilla siis ole
jokin toinen loppu
kuin kuolema
tai jokin suuri tarkoitus,
jotain mikä muistuttaa
anteeksiantoa?

LIBERDADE

(Falta uma citação de Sêneca)

Ai que prazer
Não cumprir um dever,
Ter um livro para ler
E não o fazer!
Ler é maçada,
Estudar é nada.
O sol doira
Sem literatura.
O rio corre, bem ou mal,
Sem edição original.
E a brisa, essa,
De tão naturalmente matinal,
Como tem tempo não tem pressa...

Livros são papéis pintados com tinta.
Estudar é uma coisa em que está indistinta
A distinção entre nada e coisa nenhuma.

Quanto é melhor, quanto há bruma,
Esperar por D. Sebastião,
Quer venha ou não!

Grande é a poesia, a bondade e as danças...
Mas o melhor do mundo são as crianças,
Flores, música, o luar, e o sol, que peca
Só quando, em vez de criar, seca.

VAPAAUS

(puuttuu lainaus Senecalta)

Mikä nautinto
on jättää velvollisuus täyttämättä,
lukematta kirja
joka piti lukea!
Lukeminen on tylsää,
opiskelu tyhjänpäiväistä.
Aurinko loistaa
ilman kirjallisuuttakin.
Joki virtaa kuten virtaa
ilman ensipainosta.
Ja aamun tuuli henkäilee
niin luonnollisesti,
se ei pidä kiirettä, sillä on aikaa...

Kirjat ovat musteella värjättyä paperia.
Opiskelussa jää epäselväksi
olemattoman ja ei minkään ero.

Miten paljon hauskeempaa on sumuisena päivänä
odottaa kuningas Sebastiania,
saapui hän tai ei!

Suurta on runous, hyvyys ja tanssi...
Mutta parasta maailmassa
ovat lapset, kukat, musiikki,
kuutamo ja aurinko, joka vahingoittaa
vain silloin kuin ei kasvata vaan kuivattaa.

E mais do que isto
É Jesus Cristo,
Que não sabia nada de finanças
Nem consta que tivesse biblioteca...

Ja vielä suurempi
oli Jeesus Kristus,
joka ei ymmärtänyt mitään raha-asioista
eikä tiettävästi omistanut kirjojakaan...

ABDICAÇÃO

Toma-me, ó noite eterna, nos teus braços
E chama-me teu filho. Eu sou um rei
Que voluntariamente abandonei
O meu trono de sonhos e cansaços.

Minha espada, pesada a braços lassos,
Em mãos viris e calmas entreguei;
E meu ceptro e coroa, – eu os deixei
Na antecâmara, feitos em pedaços.

Minha cota de malha, tão inútil
Minhas esporas, de um tinir tão fútil,
Deixei-as pela fria escadaria.

Despi a realeza, corpo e alma,
E regresssei à noite antiga e calma
Como a paisagem ao morrer do dia.

LUOPUMINEN

Ota minut syliisi, ikuinen yö, ja kutsu
minua pojaksesi. Olen kuningas
joka hylkäsi vapaasta tahdostaan
unelmien ja urotöiden valtaistuimen.

Raskaaksi käyneen miekkani
olen antanut vakaammille käsille;
kruununi ja valtikkani pirstaleet
olen jättänyt etuhuoneeseen.

Tarpeettoman rautapaitani,
turhaan kilisevät kannukseni
olen laskenut kylmille portaille.

Olen riisunut kuninkuuden, ruumiin ja sielun
ja palannut vanhaan, rauhaisaan yöhön
kuin maisema, kun päivä sammuu.

Minha mulher, a solidão,
Consegue que eu não seja triste.
Ah, que bom é ao coração
Ter este lar que não existe!

Recolho a não ouvir ninguém,
Não sofro o insulto de um carinho
E falo alto sem que haja alguém:
Nascem-me os versos no caminho.

Senhor, se há bem que o céu conceda
Submisso à opressão do Fado,
Dá-me eu ser só – veste de seda –,
E falar só – leque animado.

Yksinolo, vaimoni,
pitää alakulon loitolla.
Miten sydämeni iloitsee
tästä olemattomasta kodista!

Kun palaan sinne, on hiljaista,
kukaan ei pakota syliinsä,
ja puhelen ääneen vailla kuulijaa:
tällä tavoin runoni syntyvät.

Herra, jos taivas voi suoda
kohtalonkin alaisena jotakin,
pyydän vain yksinolon silkkiä
ja yksinpuhelun viuhkaa.

Meu coração feito palhaço,
Já caiu do trapézio ao chão...
Riu dele quem o fez palhaço
E o fez dar o trambolhão...
Também quem mandou ser palhaço
Meu pobre e triste coração?...

Meu coração, boneco feio,
Foi parar a quem o partiu...
Também, se era um boneco feio
E se bem via quem o viu
Como não o achariam feio?
Quem o partiu bem o serviu...

Meu coração, roda quebrada
Do carro de cartão do amor,
Está para ali, no meio da estrada...
Que coisa tola p'ra ali o pôr!
Mas p'ra que é uma roda quebrada?...
E o meu coração é melhor?...

Sydämeni, sirkuspelle,
putosi trapetsilta maahan.
Se joka teki sydämestäni pellen
nauroi saatuaan sen tipahtamaan.
Mutta mikä pakko sydän parkani
oli ruveta pelleksi?

Sydämeni, ruma nukke,
päätyi särkijänsä käsiin.
Mutta jos se kerran oli ruma,
eikö jokainen sen nähdessään
olisi huomannut sen rumuuden?
Hyvä vain että se särjettiin.

Sydämeni, rakkauden lelukärryistä
irronnut pyörä,
lojuu keskellä katua.
Miten hölmöä jättää se sinne!
Mutta mitä tekee irronneella pyörällä?
Ja onko sydämeni sitä parempi?

Não tenho ninguém que me ame.
'Spera lá, tenho; mas é
Difícil ter-se a certeza
Daquilo em que não se crê.

Não é não crer por descrença,
Porque sei: gostam de mim.
É um não crer por feitio
E teimar em ser assim.

Não tenho ninguém que me ame.
Para este poema existir
Tenho por força que ter
Esta mágoa que sentir.

Que pena não ser amado!
Meu perdido coração!
Etcetera, e está acabado
O meu poema pensado.
Sentir é outra questão...

Kukaan ei rakasta minua.
Ei, rakastaapa;
on vain vaikea olla varma
jostain mihin ei usko.

Ei kyse ole epäuskosta:
tiedän olevani pidetty.
Kuuluu vain luonteeseeni olla
itsepintaisesti uskomatta.

Kukaan ei rakasta minua.
Tämän runon vuoksi
minun on silti pakko
tuntea tämä tuska.

Miten surullista elää rakkaudetta!
Voi hyljättyä sydäntäni!
Ja niin edelleen, ja näin valmistuu
älyllinen tuotokseni.
Mitä tunnen, se on toinen asia...

Se sou alegre ou sou triste?...
Francamente, não o sei.
A tristeza em que consiste?
Da alegria o que farei?

Não sou alegre nem triste.
Verdade, não sei que sou.
Sou qualquer alma que existe
E sinto o que Deus fadou.

Afinal, alegre ou triste?
Pensar nunca tem bom fim...
Minha tristeza consiste
Em não saber bem de mim...
Mas a alegria é assim...

Olenko iloinen vai surullinen?
En suoraan sanoen tiedä.
Mitä suru tarkoittaa?
Mitä iloa on ilosta?

En ole iloinen enkä surullinen.
En oikeasti tiedä mitä olen.
Olen tavallinen olevainen sielu
ja tunnen mitä Jumala on määrännyt.

Olenko siis iloinen vai surullinen?
Ajattelu ei pääty koskaan hyvin...
Suruni on sitä etten tiedä
kuka oikeastaan olen.
Mutta sitähan ilokin on...

Toda beleza um sonho, inda que exista.
Porque a beleza é sempre mais do que é.
Toda beleza vista
Não está de mim ao pé.

Dista de mim o que em ti vejo, mora
Onde sonho. Se existes, não o sei
Senão porque é agora
Aquilo que sonhei.

A beleza é uma música que, ouvida
Em sonhos, para a vida transbordou.
Mas não é bem a vida:
É a vida que sonhou.

Unta kaikki kauneus, todellinenkin,
sillä se on aina enemmän kuin on.
Kauneus jonka näen
ei istu vierelläni.

Se minkä sinussa näen asuu unissa,
kaukana minusta. Jos olet olemassa,
tiedän sen vain
koska uneksin siitä juuri.

Kauneus on musiikkia, unissa kuultua,
jota läikkyy elämään.
Tai ei oikeastaan elämään:
elämään joka uneksii.

Contemplo o lago mudo
Que uma brisa estremece.
Não sei se penso em tudo
Ou se tudo me esquece.

O lago nada me diz.
Não sinto a brisa mexê-lo.
Não sei se sou feliz
Nem se desejo sê-lo.

Trémulos vincos risonhos
Na água adormecida.
Por que fiz eu dos sonhos
A minha única vida?

Katson mykkää järveä
jossa tuulenvire väreilee.
En tiedä ajattelenko kaikkea
vai unohdanko kaiken.

Järvi ei sano mitään,
en tunne enää tuulta.
En tiedä olenko onnellinen
tai haluanko olla.

Nauravia väreitä
nukkuvan veden pinnalla.
Miksi teinkään unelmista
ainoan elämäni?

Na paz da noite, cheia de tanto durar,
Dos livros que li
Que os li a sonhar, a mal meditar,
Nem vendo que os vi,

Ergo a cabeça subitamente estonteada
Do lido e do vão
Do ler e vejo que há paz na noite acabada –
Não no meu coração.

Criança, era outro... Naquele em que me tornei
Cresci e esqueci.
Tenho de meu, agora, um silêncio, uma lei.
Ganhei ou perdi?

Yön rauhassa, joka on täysi
kestostaan ja kirjoista
joita luin uneksien, hajamielisesti,
tuskin edes huomaten niitä,

Nostan pääni joka äkkiä on pyörällä
turhasta lukemisesta
ja näen rauhan päättyvässä yössä –
mutten sydämessäni.

Lapsena olin toinen... Unohdin ja kasvoin
siksi joka olen.
Nyt minulla on jokin hiljaisuus, laki.
Voitinko vai hävisinkö?

Se alguém bater um dia à tua porta,
Dizendo que é um emissário meu,
Não acredites, nem que seja eu;
Que o meu vaidoso orgulho não comporta
Bater sequer à porta irreal do céu.

Mas se, naturalmente, e sem ouvir
Alguém bater, fores a porta abrir
E encontrares alguém como que à espera
De ousar bater; medita um pouco. Esse era
Meu emissário e eu e o que comporta
O meu orgulho do que desespera.
Abre a quem não bater à tua porta!

Jos jonain päivänä joku koputtaa ovellesi
ja sanoo tuovansa viestin minulta,
älä usko häntä, vaikka se olisin minä;
ylpeyteni ei salli minun koputtaa
edes taivaan epätodelliseen porttiin.

Mutta jos joskus, kun kukaan ei koputa,
satut avaamaan oven
ja kohtaat jonkun joka näyttää
keräävän rohkeutta koputtaa, mieti hetki.
Siinä on viestinviejäni, minä ja kaikki
minkä epätoivoinen ylpeyteni sallii.
Avaa sille joka ei koputa!

CONSELHO

Cerca de grandes muros quem te sonhas.
Depois, onde é visível o jardim
Através do portão de grade dada,
Põe quantas flores são as mais risonhas,
Para que te conheçam só assim.
Onde ninguém o vir não ponhas nada.

Faze canteiros como os que outros têm,
Onde os olhares possam entrever
O teu jardim como lho vais mostrar.
Mas onde és teu, e nunca o vê ninguém
Deixa as flores que vêm do chão crescer,
E deixa as ervas naturais medrar.

Faze de ti um duplo ser guardado;
E que ninguém, que veja e fite, possa
Saber mais que um jardim de quem tu és –
Um jardim ostensivo e reservado,
Por trás do qual a flor nativa roça
A erva tão pobre que nem tu a vês...

NEUVO

Ympäroï korkeilla muureilla se joka uneksit olevasi.
Siihen puutarhan osaan
joka näkyy rautaportin kalterien läpi,
istuta hilpeimmän värisiä kukkia,
jotta sinut tunnettaisiin hilpeänä.
Minne kukaan ei näe, sinne älä istuta mitään.

Laita kukkapenkkejä, sellaisia kuin muillakin on,
siihen puutarhan osaan
jonka paljastat ohikulkijoiden katseille.
Mutta siellä missä voit olla rauhassa,
anna villien kukkien kasvaa
ja rikkaruohojen rehottaa.

Jaa itsesi kahdeksi
äläkä anna kenenkään nähdä muuta
kuin näyttävän mutta vartioidun puutarhan,
jonka takana luonnonvaraiset kukat
huojuvat niin kitukasvuista ruohoa vasten
ettet pysty itsekään sitä näkemään...

Sou um evadido.
Logo que nasci
Fecharam-me em mim,
Ah, mas eu fugi.

Se a gente se cansa
Do mesmo lugar,
Do mesmo ser
Por que não se cansar?

Minha alma procura-me
Mas eu ando a monte,
Oxalá que ela
Nunca me encontre.

Ser um é cadeia,
Ser eu não é ser.
Viverei fugindo
Mas vivo a valer.

Olen karkuri.
Syntymäni hetkellä
minut teljettiin itseeni,
mutta minäpä karkasin.

Jos ihmiset kyllästyvät
asumaan samassa paikassa,
miksivät he kyllästyisi
olemaan aina samoja?

Sieluni etsii minua
mutta minä piileksin.
Kunpa se ei ikinä
löytäisi minua.

Olla yksi ainut on vankila.
Minuus ei ole olemista.
Elämäni on pakoa
mutta ainakin todella elän.

Entre o sono e o sonho,
Entre mim e o que em mim
É quem eu me suponho,
Corre um rio sem fim.

Passou por outras margens,
Diversas mais além,
Naquelas várias viagens
Que todo o rio tem.

Chegou onde hoje habito
À casa que hoje sou.
Passa, se eu me medito;
Se desperto, passou.

E quem me sinto e morre
No que me liga a mim
Dorme onde o rio corre –
Esse rio sem fim.

Unen ja unten välissä,
itseni ja sen välissä
jota minussa itsekseni luulen,
virtaa joki loputon.

Se on kulkenut halki toisten,
kaukaisten rantojen,
mutkitellen, kaarrellen,
kuten joilla on tapana.

Se saapui seudulle jossa asun,
luo talon joka olen nykyisin.
Jos vaivun itseeni, se virtaa;
jos havahdun, se on mennyt jo.

Ja se, joka tuntuu minulta
ja minuun sidottuna kuolee,
nukkuu missä joki virtaa –
tuo joki loputon.

Há doenças piores que as doenças,
Há dores que não doem, nem na alma
Mas que são dolorosas mais que as outras.
Há angústias sonhadas mais reais
Que as que a vida nos traz, há sensações
Sentidas só com imaginá-las
Que são mais nossas do que a própria vida.
Há tanta coisa que, sem existir,
Existe, existe demoradamente,
E demoradamente é nossa, é nós...
Por sobre o verde turvo do amplo rio
Os circunflexos brancos das gaivotas...
Por sobre a alma o adejar inútil
Do que não foi, nem pôde ser, e é tudo.

Dá-me mais vinho, porque a vida é nada.

On olemassa sairauksia pahempia sairauksia,
on kipua joka ei tee kipeää, edes sielussa,
mutta on kaikkia kipuja tuskallisempaa.
On uneksittua ahdistusta joka on todellisempaa
kuin elämän meille tuottama,
on kuviteltuja tuntemuksia
jotka ovat lähempänä meitä kuin oma elämämme.
On lukemattomia asioita, jotka olematta olemassa
ovat olemassa, ovat perinpohjaisesti olemassa,
ja perinpohjaisesti ovat meidän, me.
Leveän joen samean vihreyden yllä
lokkien valkoiset sirkumfleksit...
Sielun yllä kaartelee turhaan
se mitä ei ollut, ei voinut olla ja on kaikki.

Anna minulle lisää viiniä, sillä elämä ei ole mitään.

[19.II.1935 – Fernando Pessoaan viimeinen runo]

Ó curva do horizonte, quem te passa,
Passa da vista, não de ser ou estar.
Não chameis à alma, que da vida esvoaça,
Morta. Dizei: Sumiu-se além no mar.

Ó mar, sê símbolo da vida toda –
Incerto, o mesmo e mais que o nosso ver!
Finda a viagem da morte e a terra à roda,
Voltou a alma e a nau a aparecer.

Horisontti, se joka taaksesi käy,
lakkaa näkymästä, ei olemasta.
Älkää sanoko kuolleeksi sielua, joka lentää pois.
Sanokaa: se katosi kauas merelle.

Meri, ole koko elämän symboli –
epävarma, muuttumaton ja enemmän kuin näemme!
Kuoleman matkan jälkeen, maan tehtyä kierroksensa,
ilmestyvät sielu ja laiva jälleen näkyviin.

Do vale à montanha,
Da montanha ao monte,
Cavalo de sombra,
Cavaleiro monge,
Por casas, por prados,
Por quinta e por fonte,
Caminhais aliados.

Do vale à montanha,
Da montanha ao monte,
Cavalo de sombra,
Cavaleiro monge,
Por penhascos pretos,
Atrás e defronte,
Caminhais secretos.

Do vale à montanha,
Da montanha ao monte,
Cavalo de sombra,
Cavaleiro monge,
Por plainos desertos
Sem ter horizontes,
Caminhais libertos.

Do vale à montanha,
Da montanha ao monte,
Cavalo de sombra,
Cavaleiro monge,
Por ínvios caminhos,
Por rios sem ponte,
Caminhais sozinhos.

Laaksosta vuorelle,
vuorelta kukkulalle,
varjoratsu,
ratsailla munkki,
ohi talojen ja niittyjen,
ohi maatilojen ja lähteiden
vaellatte liitossa.

Laaksosta vuorelle,
vuorelta kukkulalle,
varjoratsu,
ratsailla munkki,
ohi kaikkialta saartavien
mustien kallioiden
vaellatte salassa.

Laaksosta vuorelle,
vuorelta kukkulalle,
varjoratsu,
ratsailla munkki,
halki autioiden tasankojen
vailla horisontteja
vaellatte vapaina.

Laaksosta vuorelle,
vuorelta kukkulalle,
varjoratsu,
ratsailla munkki,
kulkemattomia teitä,
yli sillattomien jokien
vaellatte yksin.

Do vale à montanha,
Da montanha ao monte
Cavalo de sombra,
Cavaleiro monge,
Por quanto é sem fim,
Sem ninguém que o conte,
Caminhais em mim.

Laaksosta vuorelle,
vuorelta kukkulalle,
varjoratsu,
ratsailla munkki,
loputonta taivalta
josta kukaan ei kerro
te vaellatte minussa.

Fernando Pessoa

RUBA'IYAT
(otteita)

O fim do longo, inútil dia ensombra.
A mesma 'sperança que não deu se escombra,
Prolixa... A vida é um mendigo bêbado
Que estende a mão à sua própria sombra.

*

Dormimos o universo. A extensa massa
Da confusão das cousas nos enlaça
Sonhos; e a ébria confluência humana
Vazia ecoa-se de raça em raça.

Hämärä nielee pitkän, hyödyttömän päivän.
Katteettomaksi käynyt toivokin
murenee... Elämä on humalainen kerjäläinen
joka ojentaa kättään varjolleen.

*

Nukumme maailmankaikkeuden. Suunnaton
asioiden kaoottinen massa kietoo meidät
uniin; ja juopunut ihmispaljous
kaikuu onttona polvesta polveen.

Cada dia me traz com que 'sperar
O que dia nenhum poderá dar.
Cada dia me cansa da 'sperança...
Mas vivo de 'sperar e de cansar!

*

Mil como tu nesta hora põem a mente
Em negar o desejo do existente,
Mil, como tu, como se acorda, são
Novos servos do eterno e vão presente.

Jokainen päivä saa minut toivomaan
mitä yksikään päivä ei voi antaa.
Jokainen päivä väsyttää minut toivolla...
Mutta elän toivosta ja väsymyksestä!

*

Tuhat kaltaistasi taistelee nytkin
olemassaolevan halua vastaan,
tuhat kaltaistasi, heräävän lailla, taas
ikuisen nykyhetken orjia.

Ah, bebe! A vida não é boa ou má.
O que lhe damos é o que ela dá.
Tudo é restituído ao que não foi.
E ninguém sabe o que é ou haverá.

*

Sem desejo ou 'sperança, amor ou fé,
A vida enche de a enjeitar, até
Que chegue a hora de arrumar brinquedos
E ir para a cama. Tudo é o que não é.

Juo! Elämä ei ole hyvää, ei pahaa.
Se antaa mitä sille annamme.
Kaikki palaa siksi mitä ei ollut,
eikä kukaan tiedä mitä on tai tulee olemaan.

*

Vailla halua, toivoa, rakkautta ja uskoa
elä elämäsi siitä kieltäytyen, kunnes
tulee aika siivota lelut
ja mennä vuoteeseen. Kaikki on mitä ei ole.

É inútil tudo, até o sabê-lo. O dia
conduz à noite, que de novo o cria.
Nas vésperas augustas da renúncia,
tu a mesma renúncia renuncia.

*

Sábio é o que fecha à chave o que não tem,
Para que o nada que é não saiba alguém.
Toda máscara cobre uma caveira,
Toda alma é máscara de ninguém.

Kaikki on turhaa, myös tieto siitä.
Päivä johtaa yöhön, yöstä syntyy päivä.
Luopumisen juhlavana aattona
luovu itse luopumisesta.

*

Viisas lukitsee sen mikä häneltä puuttuu,
jottei paljastuisi ettei hän ole mitään.
Jokainen naamio kätkee pääkallon,
jokainen sielu on ei kenenkään naamio.

Não cures, não medites, não empregues
Um só esforço no que ames ou negues.
Nada é nosso – nem nós, que um Fado estranho
Manda. Não vais na 'strada: a estrada segues.

*

Ciência pesa, consciência dessorsega.
A arte é manca, a fé longínqua e cega.
A vida tem que ser vivida, e é inútil.
Bebe, que a caravana nunca chega.

Älä aio, älä suunnittele, älä toteuta
yhtään ponnistusta puolesta tai vastaan.
Emme hallitse edes itseämme, jota tuntematon
kohtalo ohjaa. Et kulje tietä: seuraat sitä.

*

Tieto on raskas, tietoisuus vie rauhan.
Taide on rampa, usko kaukainen ja sokea.
Elämä on eletävä, se on turhaa.
Juo: karavaani ei saavu koskaan.

Se hás-de morrer, qual tudo que se vê,
Vive trinta anos ou sem anos é
O mesmo. Bebe e ignora. Cospe a 'sperança,
Vomita a caridade e mija a fé.

*

São velhas as estrelas, e elas são
Grandes. Velho e pequeno é o coração,
E contem mais do que as estrelas todas,
Sendo, sem 'spaço, maior que a imensidão.

Jos kerran kuolet, kuten kaikki näkyvä,
on sama elätkö kolmekymmentä vuotta
vai sata. Juo ja unohda. Sylje ulos toivo,
oksenna laupeus ja kuse usko.

*

Vanhoja ja suuria ovat tähdet.
Vanha ja pieni on sydän ja sisältää
enemmän kuin kaikki taivaan tähdet.
Vailla tilaa se on avaruutta suurempi.

Ricardo Reis

Só esta liberdade nos concedem
Os deuses: submetemo-nos
Ao seu domínio por vontade nossa.
Mais vale assim fazermos
Porque só na ilusão da liberdade
A liberdade existe.

Nem outro jeito os deuses, sobre quem
O eterno fado pesa,
Usam para seu calmo e possuído
Convencimento antigo
De que é divina e livre a sua vida.

Nós, imitando os deuses,
Tão pouco livres como eles no Olimpo,
Como quem pela areia
Ergue castelos para encher os olhos,
Ergamos nossa vida
E os deuses saberão agradecer-nos
O sermos tão como eles.

Vain tämän vapauden jumalat
meille suovat: alistua
heidän valtaansa omasta tahdostamme.
Paras onkin tehdä niin,
sillä ainoastaan vapauden harhassa
voimme olla vapaita.

Samalla tavoin jumalat, joita
ikuinen kohtalo hallitsee,
tarvitsevat muinaista ja järkkymätöntä
varmuutta että heidän elämänsä
on todella jumalallista ja vapaata.

Matkikaamme jumalia, jotka Olympollaan
eivät ole yhtään meitä vapaampia,
ja rakentakaamme elämämme
niin kuin rannalla rakentaisimme
hiekkalinnoja silmän iloksi,
ja jumalat kyllä palkitsevat meidät
koska olemme heidän kaltaisiaan.

Sofro, Lídia, do medo do destino.

Qualquer pequena cousa de onde pode
Brotar uma ordem nova em minha vida,

Lídia, me aterra.

Qualquer cousa, qual seja, que transforme
Meu plano curso de existência, embora
Para melhores cousas o transforme,

Por transformar

Odeio, e não o quero. Os deuses dessem
Que ininterrupta minha vida fosse
Uma planície sem relevos, indo

Até ao fim.

A glória embora eu nunca haurisse, ou nunca

Amor ou justa estima dessem-me outros,

Basta que a vida seja só a vida

E que eu a viva.

Kärsin, Lydia, kohtalon pelosta.
Mikä hyvänsä pikku asia joka saattaa
laittaa elämäni uuteen järjestykseen,
pelottaa minua, Lydia.
Kaikkea mikä muuttaa
olemassaoloni tasaista kulkua,
vaikka parempaankin suuntaan,
vihaan ja vastustan
koska se on muutosta. Suokoot jumalat
että elämäni olisi jatkuva,
sileä ja mäetön tasanko
loppuun asti.
Vaikken koskaan saisi kunniaa eikä rakkaus
tai ansaittu arvostus tulisi osakseni,
minulle riittää että elämä on elämää
ja että elän sitä.

Estás só. Ninguém o sabe. Cala e finge.
Mas finge sem fingimento.
Nada esperes que em ti já não exista,
Cada um consigo é tudo.
Tens sol se há sol, ramos se ramos buscas,
Sorte se a sorte é dada.

Olet yksin. Kukaan ei tiedä sitä. Vaikene ja teeskentele.
Mutta teeskentele teeskentelemättä.
Älä toivo mitään mitä sinussa ei jo ole,
jokainen on itsessään kaikki.
Saat aurinkoa jos aurinko paistaa, oksia jos oksia etsit,
onnea jos onni sinulle suodaan.

Tornar-te-ás só quem tu sempre foste.
O que te os deuses dão, dão no começo.
 De uma só vez o Fado
 Te dá o fado, que é um.
A pouco chega pois o esforço posto
Na medida da tua força nata –
 A pouco, se não foste
 Para mais concebido.
Contenta-te com seres quem não podes
Deixar de ser. Ainda te fica o vasto
 Céu p'ra cobrir-te, e a terra,
 Verde ou seca a seu tempo.

Voit tulla vain siksi joka olet aina ollut.
Minkä jumalat antavat, sen he antavat alussa.
 Yhden kerran Kohtalo
 määrää ainoan kohtalosi.

Vähän voitat ponnistelemalla
synnynnäisen voimasi rajoissa –
 vähän, ellet enempään
 ole tarkoitettu.

Tyydy olemaan se
joka väistämättä olet. Vielä sinulle jää
 suuri taivas peitoksi, ja maa,
 vuoroin vehreä ja karu.

O rastro breve que das ervas moles
Ergue o pé findo, o eco que oco coa,
 A sombra que se adombra,
 O branco que a nau larga –
Nem maior nem melhor deixa a alma às almas,
O ido aos indos. A lembrança esquece.
 Mortos, inda morremos.
 Lídia, somos só nossos.

Katoava jälki jonka pehmeään ruohoon jättää
ohikulkenut jalka, kaiku joka onttona kumisee,
varjoihin peittyvä varjo,
laivan jättämä valkoinen vana –
ei enempää eikä parempaa jätä sielu sieluille,
lähtenyt lähteille. Muisto unohtaa.
Kuolleinakin jatkamme kuolemista.
Lydia, olemme vain itseämme varten.

Breve o dia, breve o ano, breve tudo.
Não tarda nada sermos.
Isto, pensando, me de a mente absorve
Todos mais pensamentos.
O mesmo breve ser da mágoa pesa-me,
Que, inda que magoa, é vida.

Lyhyt päivä, lyhyt vuosi, lyhyt kaikki.
Pian lakkaamme olemasta.
Tämä ajatus tyhjentää mielestäni
kaikki muut ajatukset.
Jopa tuskan katoavaisuus satuttaa,
koska sekin, yhtä kaikki, on elämää.

Frutos, dão-os as árvores que vivem,
Não a iludida mente, que só se orna
 Das flores lívidas
 Do íntimo abismo.

Quantos reinos na mente e nas cousas
Te não talhaste imaginário! Tantos
 Sem ter perdeste,
 Antedeposto.

Ah, não consegues contra o adverso muito
Criar mais que propósitos frustrados!
 Abdica e sê
 Rei de ti mesmo.

Hedelmiä kantavat elävät puut,
ei haaveellinen mieli, joka koristautuu
syvyydessä kasvaneilla
kalmankalpeilla kukilla.

Kuinka monta valtakuntaa
on mielikuvituksesi veistänyt! Kuinka monta
olet omistamatta menettänyt,
ennalta syrjäytetty.

Vastoinkäymisiä vastaan voit laatia
vain tuhoon tuomittuja suunnitelmia.
Luovu kruunusta ja ole
itsesi kuningas.

À LA MANIÈRE DE A. CAEIRO

A mão invisível do vento roça por cima das ervas.
Quando se solta, saltam nos intervalos do verde
Papoilas rubras, amarelos malmequeres juntos,
E outras pequenas flores azúis que se não vêem logo.

Não tenho quem ame, ou vida que queira, ou morte que roube.
Por mim, como pelas ervas um vento que só as dobra
Para as deixar voltar àquilo que foram, passa.
Também por mim um desejo inutilmente bafeja
As hastes das intenções, as flores do que imagino,
E tudo volta ao que era sem nada que acontecesse.

À LA MANIÈRE DE A. CAEIRO

Tuulen näkymätön käsi silittää ruohoa.
Kun se herpoaa, hyppää vihreän keskeltä esiin
punaisia unikkoja, keltaisia päivänkakkaroita
ja pieniä sinisiä kukkia joita ei heti huomaa.

Minulla ei ole ketään ketä rakastaisin,
ei elämää jonka haluaisin eikä kuolemaa joka sen ryöstäisi.
Kaikki, niin kuin tuuli joka taittaa ruohon
vain jättääkseen sen entiselleen, menee lävitseni.
Myös halu minussa huokailee turhaan
aikomusten varsiin, kuvitelmieni kukkasiin,
ja kaikki palaa ennalleen eikä mitään tapahtunut.

Vivem em nós inúmeros;
Se penso ou sinto, ignoro
Quem é que pensa ou sente.
Sou somente o lugar
Onde se sente ou pensa.

Tenho mais almas que uma.
Há mais eus do que eu mesmo.
Existo todavia
Indiferente a todos.
Faço-os calar: eu falo.

Os impulsos cruzados
Do que sinto ou não sinto
Disputam em quem sou.
Ignoro-os. Nada ditam
A quem me sei: eu escrevo.

Heitä on meissä lukemattomia;
ajattelen ja tunnen, mutten tiedä
kuka minussa ajattelee ja tuntee.
Olen ainoastaan paikka
jossa tunnetaan ja ajatellaan.

Minulla on enemmän kuin yksi sielu.
On enemmän minuuksia kuin minä itse.
Elän kuitenkin
niistä välittämättä.
Vaiennan ne: minä puhun.

Tuntemusten ja turtumuksen
risteilevät impulssit
riitelevät siitä kuka olen.
En välitä niistä. Eivät ne voi sanella mitään
sille joka tiedän olevani: minä kirjoitan.

Álvaro de Campos

Depus a máscara e vi-me ao espelho. –
Era a criança de há quantos anos.
Não tinha mudado nada...
É essa a vantagem de saber tirar a máscara.
É-se sempre a criança,
O passado que foi
A criança.
Depus a máscara e tornei a pô-la.
Assim é melhor,
Assim sou a máscara.
E volto à personalidade como a um terminus de linha.

Riisuin naamion ja katsoin itseäni peilistä.
Olin sama lapsi kuin vuosia sitten.
En ollut muuttunut lainkaan...
Tämä etu on siinä, että osaa riisua naamion.
Olet yhä lapsi,
ja menneisyytesi
elää tuossa lapsessa.
Riisuin naamion ja puin sen taas.
Näin on parempi,
näin minä olen naamio
ja palaan persoonaan kuin pääteasemalle.

Névoas de todas as recordações juntas
(A institutrice loura dos jardins pacatos)
Recordo tudo a ouro do sol e papel de seda...
E o arco da criança passa veloz por quase rente a mim...

Samanaikaisten muistojen usva
(vaalea kotiopettajatar hiljaisissa puutarhoissa)
Kaikki on muistoissani auringon kultaa ja silkkipaperia...
Ja lapsen vanne pyörii ohi miltei hipaisten minua...

Não estou pensando em nada
E essa coisa central, que é coisa nenhuma,
É-me agradável como o ar da noite,
Fresco em contraste com o Verão quente do dia.

Não estou pensando em nada, e que bom!

Pensar em nada
É ter a alma própria e inteira.
Pensar em nada
É viver intimamente
O fluxo e o refluxo da vida...
Não estou pensando em nada.
É como se me tivesse encostado mal.
Uma dor nas costas, ou num lado das costas.
Há um amargo de boca na minha alma:
É que, no fim de contas,
Não estou pensando em nada,
Mas realmente em nada,
Em nada...

En ajattele mitään
ja tämä olennainen asia, joka ei ole mitään,
tuntuu miellyttävältä kuin öinen ilma,
raikkaalta verrattuna kesäpäivän kuumuuteen.

En ajattele mitään, ja niin on hyvä!

Kun ei ajattele mitään
sielu tuntuu omalta ja kokonaiselta.
Kun ei ajattele mitään
tuntee elämän vuoroveden
lähellä ja voimakkaana...

En ajattele mitään.

Aivan kuin olisin nukkunut huonossa asennossa.

Kipua selässä tai toisessa kyljessä.

Sielussani on karvas maku:

en nimittäin

ajattele mitään,

en kerrassaan mitään,

en mitään...

Vou deitar uma bomba ao destino.

*

Mas eu não tenho problemas; tenho só mistérios.
Todos choram as minhas lágrimas, porque as minhas lágrimas
são todos.
Todos sofrem no meu coração, porque o meu coração é tudo.

*

Onde dormem os mortos? Dorme alguém
neste universo atomicamente falso?

*

Não tenho sinceridade nenhuma que te dar.
Se te falo, adapto instintivamente frases
A um sentido que me esqueço de ter.

*

Ah, quem tivesse a força para desertar deveras!

Heitän kohtaloa pommilla.

*

Mutta minulla ei ole ongelmia, vain arvoituksia.
Kaikki itkevät kyyneleitäni, sillä kyyneleeni ovat kaikki.
Kaikki kärsivät sydämessäni, sillä sydämeni on kaikki.

*

Missä kuolleet nukkuvat? Nukkuuko joku
tässä atomeja myöten valheellisessa universumissa?

*

En kykene olemaan vilpitön.
Jos puhun sinulle, annan lauseille vaistonvaraisesti
merkityksen jota unohdan tarkoittaa.

*

Kenellä olisi rohkeutta todella karata!

THE TIMES

Sentou-se bêbado à mesa e escreveu um fundo
Do *Times*, claro, inclassificável, lido,
Supondo (coitado!) que ia ter influência no mundo...

Santo Deus!... E talvez a tenha tido!

THE TIMES

Hän istuutui humalassa pöydän ääreen ja kirjoitti
mielipidekirjoituksen *Timesiin*.

Siitä tuli selkeä, sivistynyt, omaa luokkaansa.

Hän kuvitteli (raukka!) että sillä olisi vaikutusta johonkin...

Hyvä Jumala!... Ehkä sillä olikin!

ESCRITO NUM LIVRO ABANDONADO EM VIAGEM

Venho dos lados de Beja.

Vou para o meio de Lisboa.

Não trago nada e não acharei nada.

Tenho o cansaço antecipado do que não acharei,

E a saudade que sinto não é nem no passado nem no futuro.

Deixo escrita neste livro a imagem do meu desígnio morto:

Fui, como ervas, e não me arrancaram.

KIRJOITETTU MATKALLE JÄÄNEESEEN KIRJAAN

Tulen Bejan suunnalta.

Olen matkalla keskelle Lissabonia.

En tuo mukani mitään enkä löydä mitään.

Olen jo valmiiksi väsynyt siitä mitä en löydä.

Kaipaan, mutten mennyttä enkä tulevaa.

Jätän tähän kirjaan kuopattujen suunnitelmieni tunnuslauseen:

Olin, kuin heinä, eikä minua kitketty.

Gostava de gostar de gostar.
Um momento... Dá-me de ali um cigarro,
Do maço em cima da mesa de cabeceira.
Continua... Dizia
Que no desenvolvimento da metafísica
De Kant a Hegel
Alguma coisa se perdeu.
Concordo em absoluto.
Estive realmente a ouvir.
Nondum amabam et amara amabam (Santo Agostinho).
Que coisa curiosa estas associações de ideias!
Estou fatigado de estar pensando em sentir outra coisa.
Obrigado. Deixa-me acender. Continua. Hegel...

Haluaisin haluta haluamista.
Hetki... Anna minulle savuke
siitä askista yöpöydällä.
Jatka... Olit sanomassa
että metafysiikan kehityksessä
Kantista Hegeliin
menetettiin jotain.
Olen täysin samaa mieltä.
Kuuntelin kyllä, ihan oikeasti.
Nondum amabam et amare amabam (Augustinus).
Hassuja nämä assosiaatiot!
Olen väsynyt ajattelemaan tuntevani toisin.
Kiitos. Anna minun sytyttää. Jatka. Hegel...

Lisboa com suas casas
De várias cores,
Lisboa com suas casas
De várias cores,
Lisboa com suas casas
De várias cores...
À força de diferente, isto é monótono.
Como à força de sentir, fico só a pensar.

Se, de noite, deitado mas desperto,
Na lucidez inútil de não poder dormir,
Quero imaginar qualquer coisa
E surge sempre outra (porque há sono,
E, porque há sono, um bocado de sonho),
Quero alongar a vista com que imagino
Por grandes palmares fantásticos.
Mas não vejo mais,
Contra uma espécie de lado de dentro de pálpebras,
Que Lisboa com suas casas
De várias cores.

Sorrio, porque, aqui, deitado, é outra coisa.
À força de monótono, é diferente.
E, à força de ser eu, durmo e esqueço que existo.

Fica só, sem mim, que esqueci porque durmo,
Lisboa com suas casas
De várias cores.

Lissabon
värikkäine taloneen,
Lissabon
värikkäine taloineen,
Lissabon
värikkäine taloineen...
Näkymä on kirjavuudessaan ikävä,
aivan kuten tunteet saavat minut vain ajattelemaan.

Kun makaan yöllä valveilla
unettomuuden hyödyttömässä selkeydessä,
tahdon kuvitella jotakin
mutta mieleen nouseekin aina jotain muuta
(koska olen unelias ja siksi unelmoiva).
Tahdon laajentaa kuvitelmaani
suuriin ihmeellisiin palmulehtoihin,
mutta näenkin,
kuin silmäluomien sisäpuolelle heijastuneena,
pelkästään Lissabonin
värikkäine taloineen.

Hymyilen, koska tässä makuulla kaikki on erilaista,
yksitoikkoisuudessaan vaihtelevaa.
Ja koska minä olen minä, nukahdan ja unohdan olemassaoloni.

Ilman minua, joka nukahdin ja unohdin itseni,
jäljelle jää vain Lissabon
värikkäine taloineen.

Não fales alto que isto aqui é vida –
Vida e consciência dela,
Porque a noite avança, estou cansado, não durmo,
E, se chego à janela
Vejo, de sob as pálpebras da besta, os muitos lugares das estrelas...
Cansei o dia com esperanças de dormir de noite,
É noite quase outro dia. Tenho sono. Não durmo.
Sinto-me toda a humanidade através do cansaço –
Um cansaço que quase me faz carne os ossos...
Somos todos aquilo...
Bamboleamos, moscas, com asas presas,
No mundo, teia de aranha sobre o abismo.

Puhu hiljempaa, sillä tätä on elämä,
elämä ja tietoisuus siitä,
yö on pitkällä, olen väsynyt, en saa unta,
ja jos katson ikkunasta,
näen eläimen silmäluomien alta tähtien asuinsijat...
Väsytti itseni päivällä siinä toivossa että saisin nukuttua yöllä,
ja kohta on taas jo päivä. Nukuttaa. En saa unta.
Tuntuu kuin uupumuksen kautta olisin koko ihmiskunta,
uupumuksen, joka on sulattaa luuni lihaksi...
Tämä on osamme.
Räpiköimme kuin kärpäset, siivistämme kiinni
maailmassa, hämähäkinverkossa syvyyden yllä.

CANÇÃO À INGLESA

Cortei relações com o sol e as estrelas, pus ponto no mundo.
Levei a mochila das coisas que sei para o lado e p'ro fundo.
Fiz a viagem, comprei o inútil, achei o incerto,
E o meu coração é o mesmo que fui, um céu e um deserto
Falhei no que fui, falhei no que quis, falhei no que soube.
Não tenho já alma que a luz me desperte ou a treva me roube,
Não sou senão náusea, não sou senão cisma, não sou senão ânsia.
Sou uma coisa que fica a uma grande distância
E vou, só porque o meu ser é cómodo e profundo,
Colado como um escarro a uma das rodas do mundo.

ENGLANTILAINEN LAULU

Katkaisin suhteeni aurinkoon ja tähtiin, panin pisteen maailmalle.
Kannoin tietojen ja taitojen reppua mukanani kaikkialle.
Matkustin, löysin epävarmuutta, ostin rihkamaa,
ja sydämeni on sama kuin ennenkin, taivas ja autioma.
Epäonnistuin siinä kuka olen, mitä haluan, mitä tiedän.
Minulla ei ole enää sielua jonka valo voisi herättää tai pimeys viedä.
Olen pelkkää kuvotusta, haaveilua ja kaipausta,
olen jotain hyvin etäistä ja jatkan vaellusta,
vain koska minuus tuntuu keveältä ja syvältä,
liimautuneena kuin sylkiklimppi yhteen maailman pyöristä.

CLEARLY NON-CAMPOS!

Não sei qual é o sentimento, ainda inexpresso,
Que subitamente, como uma sufocação, me aflige
O coração que, de repente,
Entre o que vive, se esquece.
Não sei qual é o sentimento
Que me desvia do caminho,
Que me dá de repente
Um nojo daquilo que seguia,
Uma vontade de nunca chegar a casa,
Um desejo de indefinido,
Um desejo lúcido de indefinido.

Quatro vezes mudou a 'sção falsa
No falso ano, no imutável curso
 Do tempo conseqüente;
Ao verde segue o seco, e ao seco o verde,
E não sabe ninguém qual é o primeiro,
 Nem o último, e acabam.

CLEARLY NON-CAMPOS!

En tiedä mikä vielä ilmaisematon tunne
yhtäkkiä, kuin tukehtuisin, ahdistaa
sydäntäni, joka äkkiä,
kaiken elävän keskellä, unohtaa.

En tiedä mikä on se tunne
joka saa minut poikkeamaan tieltä,
joka saa minut äkkiä
inhoamaan määränpäästäni,
herättää halun olla palaamatta koskaan kotiin,
epämääräisyyden kaipuun,
kirkkaan epämääräisyyden kaipuun.

Neljä kertaa vaihtui väärä vuodenaika
vääränä vuonna, ajan
 muuttumattomassa kulussa;
vihreyttä seuraa kuivuus, kuivuutta vihreys,
eikä kukaan tiedä kumpi tulee ensin,
 kumpi viimeiseksi, ja ne päättyvät.

No fim de tudo dormir.
No fim de quê?
No fim do que tudo parece ser...,
Este pequeno universo provinciano entre os astros,
Esta aldeola do espaço,
E não só do espaço visível, mas até do espaço total.

Kaiken lopussa nukkuu.
Minkä lopussa?
Sen lopussa mitä kaikki näyttää olevan...,
tämä pieni syrjäinen universumi tähtien seassa,
tämä avaruuden pikkukylä,
eikä ainoastaan näkyvän vaan koko avaruuden.

O binómio de Newton é tão belo como a Vénus de Milo.
O que há é pouca gente para dar por isso.

óóóó — óóóóóóóóóó — óóóóóóóóóóóóóóóó

(O vento lá fora).

Newtonin binomi on kaunis kuin Milon Venus.
Harvat vain huomaavat sen.

oooo — oooooooooo — oooooooooooooo

(tuuli, tuolla ulkona)

Sisällys

5 Janne Löppönen: Fernando Pessoa – tuttu ja tuntematon

FERNANDO PESSOA

- 18–19 Ó sino da minha aldeia...
Kotikylän kirkonkello...
- 20–21 A morte é a curva da estrada...
Kuolema on tien mutka...
- 22–23 Gato que brincas na rua...
Kissa joka leikit kadulla...
- 24–25 Isto
Tämä
- 26–27 Súbita mão de algum fantasma oculto...
Näkymättömän aaveen käsi...
- 28–29 Ela canta, pobre ceifeira...
Hän laulaa, köyhä niittäjä...
- 30–31 Non necesse est
Non necesse est
- 32–33 Não: não digas nada!...
Ei: älä sano mitään!...
- 34–35 Dá a surpresa de ser...
Hän yllättää koko olemuksellaan...
- 36–37 Dizem?...
Sanovat?...
- 38–39 Os deuses são felizes...
Jumalat ovat onnellisia...

- 40-41 Mas eu, alheio sempre, sempre entrando...
Mutta minä, aina vieras, aina...
- 40-41 Deus não tem unidade...
Jumala ei ole yksi...
- 40-41 Eu tenho ideias e razões...
Minulla on ajatuksia ja perusteita...
- 42-43 Entre o sossego e o arvoredo...
Tiheikön ja rauhan välissä...
- 42-43 O abismo é o muro que tenho...
Syvyys on seinä edessäni...
- 42-43 Mas o hóspede inconveniente...
Mutta kohtalossani asuu...
- 44-45 Eu amo tudo o que foi...
Rakastan kaikkea mitä on ollut...
- 44-45 Quero, terei...
Tahdon, saan...
- 46-47 O que é vida e o que é morte...
Mitä on elämä ja mitä kuolema...
- 48-49 A mão posta sobre a mesa...
Käsi jää pöydälle...
- 48-49 O amor é que é essencial...
Olennaista on rakkaus...
- 50-51 Basta pensar em sentir...
Tarvitsee vain ajatella tuntevansa...
- 52-53 Qualquer caminho leva a toda a parte...
Jokainen tie vie kaikkialle...
- 54-55 Tenho dó das estrelas...
Säälän tähtiä...
- 56-59 Liberdade
Vapaus
- 60-61 Abdicação
Luopuminen
- 62-63 Minha mulher, a solidão...
Yksinolo, vaimoni...
- 64-65 Meu coração feito palhaço...
Sydämeni, sirkuspelle...
- 66-67 Não tenho ninguém que me ame...
Kukaan ei rakasta minua...
- 68-69 Se sou alegre ou sou triste?...
Olenko iloinen vai surullinen?...
- 70-71 Toda beleza um sonho, inda que exista...
Unta kaikki kauneus, todellinenkin...

- 72–73 Contemlo o lago mudo...
Katson mykkää järveä...
- 74–75 Na paz da noite, cheia de tanto durar...
Yön rauhassa, joka on täysi...
- 76–77 Se alguém bater um dia à tua porta...
Jos jonain päivänä joku koputtaa ovellesi...
- 78–79 Conselho
Neuvo
- 80–81 Sou um evadido...
Olen karkuri...
- 82–83 Entre o sono e o sonho...
Unen ja unten välissä...
- 84–85 Há doenças piores que as doenças...
On olemassa sairauksia pahempia sairauksia...
- 86–87 Ó curva do horizonte, quem te passa...
Horisontti, se joka taaksesi käy...
- 88–91 Do vale à montanha...
Laaksosta vuorelle...

FERNANDO PESSOA: RUBA'İYAT (OTTEITA)

- 94–95 O fim do longo, inútil dia ensombra...
Hämärä nielee pitkän, hyödyttömän päivän...
- 94–95 Dormimos o universo. A extensa massa...
Nukumme maailmankaikkeuden. Suunnaton...
- 96–97 Cada dia me traz com que 'sperar...
Jokainen päivä saa minut toivomaan...
- 96–97 Mil como tu nesta hora põem a mente...
Tuhat kaltaistasi taistelee nytkin...
- 98–99 Ah, bebe! A vida não é boa ou má...
Juo! Elämä ei ole hyvää, ei pahaa...
- 98–99 Sem desejo ou 'sperança, amor ou fé...
Vailla halua, toivoa, rakkautta ja uskoa...
- 100–101 É inútil tudo, até o sabê-lo. O dia...
Kaikki on turhaa, myös tieto siitä...
- 100–101 Sábio é o que fecha à chave o que não tem...
Viisas lukitsee sen mikä häneltä puuttuu...
- 102–103 Não cures, não medites, não empregues...
Älä aio, älä suunnittele, älä toteuta...
- 102–103 Ciência pesa, consciência dessorsega...
Tieto on raskas, tietoisuus vie rauhan...

- 104–105 Se há-de morrer, qual tudo que se vê...
Jos kerran kuolet, kuten kaikki näkyvä...
- 104–105 São velhas as estrelas, e elas são...
Vanhoja ja suuria ovat tähdet...

RICARDO REIS

- 108–109 Só esta liberdade nos concedem...
Vain tämän vapauden jumalat...
- 110–111 Sofro, Lídia, do medo do destino...
Kärsin, Lydia, kohtalon pelosta...
- 112–113 Estás só. Ninguém o sabe. Cala e finge...
Olet yksin. Kukaan ei tiedä sitä. Vaikene ja teeskentele...
- 114–115 Tornar-te-ás só quem tu sempre foste...
Voit tulla vain siksi joka olet aina ollut...
- 116–117 O rastro breve que das ervas moles...
Katoava jälki jonka pehmeään ruohoon jättää...
- 118–119 Breve o dia, breve o ano, breve tudo...
Lyhyt päivä, lyhyt vuosi, lyhyt kaikki...
- 120–121 Frutos, dão-os as árvores que vivem...
Hedelmiä kantavat elävät puut...
- 122–123 À la manière de A. Caiero
À la manière de A. Caiero
- 124–125 Vivem em nós inúmeros...
Heitä on meissä lukemattomia...

ÁLVARO DE CAMPOS

- 128–129 Depus a máscara e vi-me ao espelho...
Riisuin naamion ja katsoin itseäni peilistä...
- 130–131 Névoas de todas as recordações juntas...
Samanaikaisten muistojen usva...
- 132–133 Não estou pensando em nada...
En ajattele mitään...
- 134–135 Vou deitar uma bomba ao destino...
Heitän kohtaloa pommilla...
- 134–135 Mas eu não tenho problemas; tenho só mistérios...
Mutta minulla ei ole ongelmia, vain arvoituksia...
- 134–135 Onde dormem os mortos? Dorme alguém...
Missä kuolleet nukkuvat? Nukkuuko joku...

- 134–135 Não tenho sinceridade nenhuma que te dar...
En kykene olemaan vilpitön...
- 134–135 Ah, quem tivesse a força para desertar deveras...
Kenellä olisi rohkeutta todella karata...
- 136–137 The Times
The Times
- 138–139 Escrito num Livro Abandonado em Viagem
Kirjoitettu matkalle jääneeseen kirjaan
- 140–141 Gostava de gostar de gostar...
Haluaisin haluta haluamista...
- 142–143 Lisboa com suas casas...
Lissabon...
- 144–145 Não fales alto que isto aqui é vida...
Puhu hiljempaa, sillä tätä on elämä...
- 146–147 Canção à Inglesa
Englantilainen laulu
- 148–149 Clearly Non-Campos!
Clearly Non-Campos!
- 150–151 No fim de tudo dormir...
Kaiken lopussa nukkua...
- 152–153 O binómio de Newton é tão belo como a Vénus de Milo...
Newtonin binomi on kaunis kuin Milon Venus...

